

Jumalateenistus Nõos P, 03.09.23 kell 11.00, 13. pühapäev *post Trinitatis*, kooliminejate õnnistamine

Lektsioonid: 1Sm 24:9–12,17–21; 1Jh 3:11–18

Kooliminejate õnnistamise kõne: peapiiskopi tervituskirja alusel

Pihikõne: Ilm 8:4

Jutlus: Mt 5:43–48

Laulud: 312 (1–7); 314 (1–4, 5); 438 (1–3); 309 (1–4)

Te olete kuulnud, et on öeldud: Armasta oma ligimest ja vihka oma vaenlast! Aga mina ütlen teile: Armastage oma vaenlasi ja palvetage nende eest, kes teid taga kiusavad, et te saaksite oma taevase Isa lasteks – tema laseb ju oma päikest tõusta kurjade ja heade üle ning vihma sadada õigete ja ülekohtuste peale! Sest kui te armastate neid, kes teid armastavad, mis palka te saate? Eks tõlneridki tee sedasama? Ja kui te üksnes vendi tervitate, mida erilist te siis teete? Eks paganadki tee sedasama? Teie olge siis täiuslikud, nõnda nagu teie taevane Isa on täiuslik!

Kuuldud kirjakoht pärineb Jeesuse Mäejutlusest, milles Jeesus jagab tema ümber kogunenud rahvahulgale sama kaaluga juhiseid nagu Mooses kord Hoorebi mäel Iisraeli rahvale Jumala käsulaudu üle andes. Õigupoolest veelgi kaalukamaid, sest Jeesuse juhised on Jumala uued juhised, mis katavad vanad kinni.

Jeesus ütleb „Te olete kuulnud, et on öeldud: Armasta oma ligimest ja vihka oma vaenlast!“

Kes on seda siis niimoodi öelnud? Tõepoolest, 3Ms 19:18 seisab: „Ära tasu kätte ja ära pea viha oma rahva laste vastu, vaid armasta oma ligimest nagu iseennast!“ Seda täiendab nõue 3Ms 19:34: „Võõras, kes asub teie juures, olgu teie keskel nagu päriselanik; armasta teda nagu iseennast, sest te ise olete olnud võõrad Egiptusemaal!“

Niisiis tuli Iisraeli rahval pidada ligimesteks nii oma rahva liikmeid kui ka võõraid ja neid armastada nagu iseennast. Jeesuse ajal olid aga variserid ja kirjatundjad harjunud seda nõuet käsitlema nii, et ligimine on ikkagi ainult see, kes tunnustab ja järgib Moosese seadusi. Need, kes Moosese seadusest üle astuvad, pole armastust väärt. Ja nende üleastujate hulka kuuluvad siis need inimesed, kes pole või ei ela nagu juudid. Need on paganad. Ja teiseks ka maksukogujad ehk tõlnerid, kes on küll juudid, kuid täidavad paganate ehk Rooma riigi esindajate käsku.

Vihkamise kohta on öeldud nt Ps 139:21j: „Kas ma neid, kes sind vihkavad, Issand, ei peaks vihkama, ja kas ei peaks mulle olema tülkad need, kes tõusevad sinu vastu? Täie vihaga ma vihkan neid, nad on saanud mu vaenlasteks.“ Võib-olla on see üks kohti VT-s, millest variserid ja kirjatundjad tuletasid seisukoha „vihka oma vaenlast“, millele Jeesus oma kirjakohta algul viitab. Ent ka Jh 7:49 ütlevad variserid Suurkohtus: „Kuid see rahvahulk, kes ei tunne Seadust, on neetud!“ Niisiis mõistame, mida Jeesus mõtleb, kui ta ütleb: „Te olete kuulnud, et on öeldud: Armasta oma ligimest ja vihka oma vaenlast!“

Ent nüüd annab Jeesus, Jumala Poeg uue juhise: „Aga mina ütlen teile: Armastage oma vaenlasi ja palvetage nende eest, kes teid taga kiusavad...“

Esmalt käib see nendesamade variseride ja kirjatundjate kohta, kellest eelpool kõnelesin. Jeesus kõneleb ju eelkõige patustele ja tõlneritele (ka evangelist Matteus, kes pärimuse järgi Jeesuse Mäejutlust pealt kuulas, oli ju pärimuse järgi tõlner!) ja variserid-kirjatundjad olid ju nende vaenlased ning kiusasid neid taga.

Niisiis peavad patused ja tõlnerid olema variseridest ja kirjatundjatest targemad ning vastama sellele vaenule ja tagakiusamisele armastuse ja eestpalvetega. Ainult nii võivad nad saada oma taevase Isa lasteks – nii, et nad suhtuvad teistesse inimestesse armastuse ja halastusega, nagu Jumal seda teeb!

Võimalikule kahtlejale, kes ehk oma südames mõtleb „Jumal on ju vahel karm ja vali ning nuhtleb inimest patu pärast mitme põlve jooksul“, vastab Jeesus: Jumal „laseb ju oma päikest tõusta kurjade ja heade üle ning vihma sadada õigete ja ülekohtuste peale!“ Teisisõnu, kui Jumal pole inimeste suhtes erapoolik, vaid annab kõike eluks vajalikku nii neile, kes teda ei tunne ehk kurjadele ja ülekohtustele, kui ka neile, kes teda tunnevad ehk headele ja õigetele, siis peavad ka inimesed

olema samasugused.

Nõnda saab siis Jeesuse uut käsku „Armastage oma vaenlasi ja palvetage nende eest, kes teid taga kiusavad“ mõista ka üldiselt, käivana kõigi inimeste, mitte ainult enam variseride ja kirjatundjate kohta. Elus tuleb armastada nii neid, kes meid armastavad, kui ka neid, kes meid ei armasta. Elus tuleb tervitada nii neid, kes meid tervitavad, kui ka neid, kes meid ei tervita (küllap enamasti ülekantud tähenduses, aga mõnikord ka otseses tähenduses).

Käisin 1. septembril Viru-Nigulas vaatamas Rakvere teatri näitleja Jaune Kimmeli kirjutatud ja lavastatud näidendit 18.–19. sajandi vahetuse eesti pastorist ja keelemnimest Otto Wilhelm Masingust ning sain mõjuva teatrielamuse. Kummalisel kombel saangi seda elamust põhjendada seoses täna kõne all oleva Jeesuse mõttega armastada nii neid, kes meid armastavad, kui ka neid, kes meid ei armasta, ning tervitada nii neid, kes meid tervitavad, kui ka neid, kes meid ei tervita.

Nimelt just seda näidendis esitatud pastor Masing pidevalt tegi. Ta kõnetas armastavalt mõistmatut, patust ja vaenulikku rahvahulka, vaatamata sellele, et tema üle pidevalt naerdi ja teda kiusati. Ta ei jätnud jonni ja jäi endale kindlaks: eesti rahval on tarvis arusaamist oma keelest ja seega on teda tarvis harida.

Ma arvan, et tänu sellisele suhtumisele saidki meie esivanemad kultuurrahvaks, kes oskas lugeda ja kirjutada, arvutada ja oma mõtted täpselt kirja panna. Kuid sellise suhtumise tõid meie maale ju kristlased, need kes teadsid ja uskusid, mida Jeesus ütleb: „Armastage oma vaenlasi ja palvetage nende eest, kes teid taga kiusavad...“

Näidendis, mida nimetasin, oli see kõik pastor Masingu jaoks nii raske, ent küllap oli see tegelikkuses veel palju raskem. Oli siis ja on tänapäeval. Näeme seda ju iga päev oma elus. Mõni inimene meile ei meeldi või siis vihastame mõne inimese peale. Ja olemegi valmis ta mõttes peaaegu ära tapma. Meil on ükskõik, kuidas tal läheb.

Mäletan, kuidas peapiiskop Urmas Viilma ükskord umbes nii: te võite mind kritiseerida, kuid samas mahus peate siis ka minu eest palvetama.

Tõepoolest, tal oli õigus. Vahel ongi tarvis kellegi tegusid õigusega kritiseerida. Ka Lk 17:3 ütleb Jeesus: „Kui su vend patustab, siis noomi teda.“ Kunstikriitikud kirjutavad karme sõnu teiste loomingute kohta. Rahvas mõistab hukka poliitikuid ja avaliku elu tegelasi. Kõigile tundub, et kriitika on õigustatud, ja võib-olla see ongi seda. Kuid mis seda tasakaalustab? Mis tasakaalustab adressaadi solvumist, meeleheidet, viha ja väsimust sellise, võib-olla isegi õigustatud kriitika puhul? Ei muud kui kritiseerija eestpalve oma kritiseeritava eest! Ütled tõtt, kuid palvetad, et see tõde inimesse ära mahuks ega teda kuristiku servalt alla ei tõukaks. Justnagu Jeesus või Stefanos, kes ütlesid oma vastastele tõtt, palvetasid nende eest, et Issand ei paneks nende raevu ja mõtlematu tegusid neile patuks.

Vestlesin hiljuti ühe professionaalse suhtekorraldajaga ja me võrdlesime oma elukutseid. Leidsime, et meie mõlema eesmärk on see, et inimesed omavahel paremini läbi saaksid. Jällegi meenuvad siin Jeesuse sõnad, mis täna kõne all on olnud: armastage neid, kes teid ei armasta ja tervitage neid, kes teid ei tervita! Sa ei saa õpetada teistele tegema seda, mida sa ise ei tee. Seega tuleb alustada armastamist ja tervitamist ise ning lootat, et teised sellega millalgi kaasa tulevad.

Inimesele on see ülesanne võimatu, sest vastasseis ja umbusk sütitab pettumust, valu ja loobumist. Kuid palve ja Jumala sõna aitavad vastu pidada. Vastu aitab pidada ka teiste eeskujuga. Kui Jeesus on seda suutnud, siis annab Jumal Püha Vaimu ehk ka mulle, et seda suudaksin!

Siinkohal tuleb mulle meelde üks 1986. aasta Austraalia film „Krokodill Dundee“, mis kõneleb ühest austraallasest, kes tuleb New Yorki ja püüab seal tänaval kõiki tervitama hakata, kuna ta on seda harjunud tegema oma hõreda rahvastikuga Austraalia kogukonnas, kus kõik kõiki tunnevad. See on ilus mõte, kuid näitab ka sellise missiooni võimatust. Sul pole võimalik läbi tervitada kõiki kaheksat miljardit inimest, kes täna maakeral elavad. Sa alustad kusagilt ja lööd varsti käega.

Umbes samamoodi on ka inimeste armastamise või isegi nendega läbisaamisega: sa püüad seda teha, kuid kohtad vastasseisu, solvud ja pettud ning enam ei ürita. Kuid Jeesuse üleskutse meie kirjakohta lõpul on innustav: „Teie olge siis täiuslikud, nõnda nagu teie taevane Isa on täiuslik!“

Me oleme surelikud ja nõdrad inimesed. Kuid siiski on Jumal, kogu oleva Looja andnud meile eeskujuga, kuidas tuleb asju teha tema kombel. Ta on kinkinud meile Jeesuse õpetuse ja Püha Vaimu

väe. Kuid ta on kinkinud ka imelise looduse ja universumi, andnud meile loomingulised võimed, nii et suudame luua uut nagu Temagi!

Jumal on meile ka kinkinud võime õppida ja eks ole seegi üks tee eesmärgini, kuidas inimestega paremini läbi saada: rohkem maailma mõistes mõistad paremini ka erinevaid inimesi!

Seepärast tahan tänase jutluse lõpetuseks veelkord tervitada kõiki uue kooliaasta alguse puhul ja tänada Jumalat, et meil on võimalik saada emakeelset kooliharidust kõigis haridusastmes. Veidi üldistatult: haridus on viis, kuidas ligimest paremini armastada! Kuid seda peab tasakaalustama Jumala kartus, mis on tarkuse algus!

Aamen.